

Anklam, Pommeren, werd op 5 October 1935 aangetroffen in de opvaart bij Hempens ten zuidoosten van Leeuwarden, en mij op 8 October, nog levend, maar uitgeteerd, gebracht. Alle slagpennen ontbraken en de overige veren waren versleten en gehavend.

G. BOSCH.

Duitse kokmeeuwen in N. Holland.

Kokmeeuw, E 78348 Rossitten, geringd op 14 Juni 1932 als nestjong te Gross Werder bij het eiland Riems bij Greifswald in Pommeren, werd 27 September 1935 geschoten bij Den Helder. Het betrof een ♀, dat, volgens de toestand van het oviduct, al eens gebroed had.

W. H. VAN DOBBEN.

Kokmeeuw, E 75993 Rossitten, geringd op 26 Mei 1932 als adulte vogel op de broedplaats te Lünow, Kreis Westhavelland, Brandenburg, werd volgens couranten-bericht van 11 October 1935 doodgevonden te Heerhugowaard.

H. N. KLUYVER.

Deense kokmeeuw in Friesland.

Kokmeeuw, Z 9187 Zool. Museum Denmark, geringd op 21 Juni 1935, als jonge vogel, op het kleine eiland Vorsa in Horsensfjord, Oost-Jutland, werd op 30 October 1935 vers geschoten aangetroffen onder Dronrijp.

G. BOSCH.

Larus canus — Kleine zeemeeuw.

Zweedse kleine zeemeeuw in Friesland.

Kleine zeemeeuw, 18881 D, Göteborg, geringd op 7 Juli 1933, als jonge vogel op het eiland Balgö, bij Varberg, aan de zweedse westkust, werd op 25 Juli 1935 doodgevonden bij Tzummarum (Leeuw. Courant 3/8-1935).

Tsj. Gs. DE VRIES.

Korte Mededeelingen.

(met 1 tekstfiguur).

Waarneming van een raaf, *Corvus c. corax* L., te Wassenaar.

Op 8 October '35 merkten L. J. KLEYN en ik op het Ringstation Wassenaar in de verte een op een roofvogel lijkenden, boven een vallei cirkelenden vogel op. Aanvankelijk meenend een buizerd voor ons te zien, zagen we spoedig, toen de door een vijftal op hem stootende eksters begeleide vogel ons in een telkens door zweven onderbroken vlucht naderde, de onjuistheid hiervan. De sterk gevingerde vleugels waren minder breed, de staart slanker, de vleugelslag was frequenter en de naderende vogel was geheel zwart. Op een afstand van ± 130 m langs ons heenvliegend, zagen we in den kijker, dat het niet anders dan een raaf kon zijn, die in Z.Z.W.-richting overvloog. J. C. KOCH.

Kruisbekken (*Loxia c. curvirostra* L.) — invasie 1935; 2e bericht ¹⁾.

Bij Den Haag. Op 23 Juni 1935 heb ik in Meyendel bij Den Haag in een afgesloten berkenboschje een troep van $\pm$ 40 kruisbekken waargenomen. Dit boschje is gelegen in een gedeelte, dat op dien datum druk door dagjesmensen werd bezocht. De vogels toonden een voorliefde voor een berk, die aan de rand van een kunstmatig aangelegde vogelvijver groeide; deze waarneming is dus in overeenstemming met de opmerking van den heer A. B. Wigman, dat de vogels veel behoefte aan water schijnen te hebben (Zie dit tijdschrift, 8, 1935, p. 22).

M. J. TEKKE.

Op 22 Juni waren aldaar reeds kruisbekken aanwezig. Zie de „Lev. Natuur”, 40, p. 94. (t. K.)

Op 25 Juni 1935 nam ik in het Koningsbosch, een naaldbosch in de nabijheid van het Ringstation Wassenaar, 8 stuks waar; vanaf 26 Juni tot 3 Juli vertoefde aldaar een wisselend aantal tot $\pm$ 200 stuks toe. De grond was bezaaid met afgebeten rijpe en nog groene sparrenkegels, in veel mindere mate kegels van de grove den. Op 27 Juni trokken 25 stuks over het Ringstation, op 2 Juli werden 12 en 18 stuks overvliegend gezien en op 3 Juli werd aldaar de harde korte loktoon van overvliegende kruisbekken gehoord. Op 13 Juli 1935 vlogen 4 kruisbekken over het Ringstation; dit was de laatste datum van waarneming in die buurt. Voor het Ringstation Wassenaar:

J. C. KOCH.

Bij Amersfoort. Prof. DE BEAUFORT zag te Oud Leusden reeds op 11 Juni een koppel van 20 kruisbekken. Zie „Lev. Natuur”, THYSSE-no., p. 207.

Op de Veluwe. Op de „Hooge Veluwe” nam ik in de eerste week van September nog kruisbekken waar. EYKMAN.

Op 10 October trof ik op de Veluwe nog 8 kruisbekken aan. WIGMAN.

Friesland. In het zuiden van Friesland werden door LIEFTINCK en BROUWER op 13 en 14 Juni enkele troepjes aangetroffen. Zie de „Lev. Natuur”, THYSSE-no., p. 207.

Texel. Volgens THYSSE zwierven op Texel in de eerste week van Augustus nog kleine troepjes kruisbekken rond. In Juni zouden er zeer veel geweest zijn. Zie de „Lev. Natuur”, 40, p. 94.

Duitschland. In Duitschland schijnt de invasie reeds 4 Mei begonnen te zijn bij de Kurische Nehrung, op andere plekken veel later. Zie „Der Vogelzug”, 6, p. 196—197, waar tevens wordt medegedeeld, dat uit de gegevens is af te leiden, dat de

¹⁾ Voor het eerste bericht, zie dit tijdschrift, 8, p. 22. (t. K.)

invasie Duitschland van twee kanten bereikte, nl. uit het oosten en uit Denemarken. (TEN KATE)

Een nieuw broedgeval van den kramsvogel, *Turdus pilaris* L.

Op 20 Mei j.l., vond ik, zooals reeds medegedeeld ter zomer-vergadering te Zwolle (zie p. 36), in een klein boschje jonge sparretjes, in de buurt van Noordbergum (Fr.), een drietal lijsternesten, die den indruk van merelnesten gaven. Twee waren verstoord, blijkbaar ekster- of gaaienwerk (de doppen lagen in beiden nesten) en van het derde, dat 4 onbebroede eieren bevatte, vloog een vogel af, die mij geen merelvrouw leek. Bij een herhaald bezoek, een half uur later, bleek het een kramsvogel te zijn, die rustig op haar eieren zat. Van broeden is niets gekomen, aangezien het boschje twee dagen later werd gerooid. Tsjeard Gs. DE VRIES.

Een 6-legsel en het tweemaal gebruiken van hetzelfde nest bij de merel, *Turdus m. merula* L.

Op 27 Mei 1935 vond ik te Werkhoven een merelnest met 6 eieren. Daar het Pract. Handb., I, p. 420, aangeeft: "4—5, sometimes 3 only, and rarely 6, while 7 recorded twice" en ik persoonlijk ook nooit een 6-legsel bij de merel ontmoet heb, meen ik dat dit de moeite van het vermelden wel waard is. Verder kon ik dit seizoen op hetzelfde terrein constateeren, dat een merel tweemaal na elkaar hetzelfde nest gebruikte om de jongen groot te brengen. J. N. VAN DEN BRINK.

In Jaarbericht, 9, 1919, p. 119, vermeldde ik een merel en een zanglijster, die ieder twee keer achtereen in hun eerste nest broedden. (t. K.)

Late doortrek van de tapuit, *Oenanthe oe. oenanthe* (L.).

Op 22 October 1935 werd aan het Ringstation Wassenaar een ♀ tapuit gevangen en geringd. J. C. KOCH.

Volgens VAN OORDT en VERWEY trekt de tapuit in het najaar door tot einde October. Mijn laatste waarneming is één ex. (subsp.?) op 30 October 1927, bij Elburg aan zee. (t. K.)

Herfstwaarneming van de Groenlandsche tapuit, *Oenanthe oe. leucorrhoa* (Gm.).

Vrij laat, op 5 October 1935, werd een ex. in herfstkleed, op het Ringstation Wassenaar geringd; de vleugelmaat bedroeg 108 mm. J. C. KOCH.

Volgens VAN OORDT en VERWEY trekt deze subspecies „in niet gering aantal bij ons door, in den herfst althans van September... tot einde October...”

Bij Kampen schoot ik op 7 October 1932 een ♂ met vleugelmaat: 107 mm, en op 18 October 1931 een ♀ met vleugelmaat: 103 mm. Volgens de huidige opvatting van SALOMONSEN (zie ook

dit tijdschrift, 7, p. 121) was het ♂ ongetwijfeld een *leucorrhoa*, het ♀ òf een *leucorrhoa* òf een intermediaire tusschen *leucorrhoa* en *schöleri*, van IJsland. Evenzoo het ♀ met vleugelmaat 103 (r.) en 102½ (l.) mm van 22 September 1930, reeds vroeger in dit tijdschrift door mij vermeld (3, 1931, p. 149).

TEN KATE.

Het slechte weer in Mei 1935, en de zwaluwen; 2e bericht.

Naar aanleiding van mijn desbetreffende mededeling in dit tijdschrift (8, 1935, p. 24), was de heer BOSCH te Leeuwarden zoo vriendelijk mij een stukje van zijn hand uit het Leeuwarder Nieuwsblad van 21 Mei 1935 te doen toekomen, waarin op hetzelfde verschijnsel de aandacht werd gevestigd. De heer BOSCH kreeg 16 Mei bericht, dat bij de badinrichting van de Groote Wielen eenige zwaluwen (sp.?) werden doodgevonden, terwijl hem op 18 Mei uit Heerenveen 3 vermagerde boerenzwaluwen *Hirundo r. rustica* L., werden toegezonden, alle drie ♂ ♂.

Verdere gevallen kwamen hem niet ter ore, ondanks zijn desbetreffend verzoek in genoemde courant.

TEN KATE.

Hop, *Upupa e. epops* L., in Overijsel.

Behalve de in het artikel van Dr EYKMAN (zie dit no., p. 62—63) genoemde min of meer bijzondere vogels, die voor een deel gedurende de laatste paar jaren in het bezit kwamen van het Natuurhistorische Museum te Rotterdam, ontving dit museum ook een hop, ♀, die 2 September 1933 te Notter (Ov.) werd bemachtigd.

H. LANDSMAN.

Twee broedsels van hetzelfde ijsvogelpaar, *Alcedo atthis ispida* L.

Op 14 Juli 1935 vonden de heer HOOGLAND uit Zeddam, en ik, aan de oude IJssel bij Wijnbergen twee nestholten van de ijsvogel, ± 40 m uit elkaar, in een steile klei-oever. De eene nestholte bevatte vlotte jongen, aan de andere was niets te zien of te ruiken. Alleen vonden we onder de opening wat kleiballetjes welke vermengd waren met vischgraatjes. Terwijl wij op eenige afstand stonden, zagen wij hoe een aanvliegende ijsvogel in de leegte (?) nestholte verdween, na een paar seconden daar weer uitkwam om nu in het nest met de jongen te verdwijnen. Ook daar bleef de ijsvogel maar even. De volgende dag kieke ik hem bij zijn nest-ingang en ringden we de 6 jongen.

Op 22 Aug. 1935 waren ook in het tweede nest volgroeide jongen aanwezig, die de volgende dag uitgevlogen bleken te zijn.

Jb. VAN DE PEPPEL.

Volgens VAN OORT (*Ornithologia Neerl.*, IV, p. 21) duurt het broeden ongeveer 16 dagen (nauwkeurige opgaven ontbreken, ook in HEINROTH's standaardwerk) en blijven de jongen ± 3 weken in het nest. In dit geval zouden de jongen dus

omtrent 1 Augustus uitgekomen zijn en het legsel $\pm$ half Juli compleet zijn geweest, dus althans de eerste eieren waarschijnlijk reeds gelegd moeten zijn vóór de jongen uit het eerste broedsel waren uitgevlogen. Wegens het ontbreken van juiste getallen is dit echter niet zeker vast te stellen. Volgens het Practical Handbook (II, p. 32) komen somtijds zonder twijfel tweede broedsels voor. (t. K.)

Zee-arend, *Haliaëtus a. albicilla* (L.), op de Veluwe.

In gezelschap van ons medelid, den heer Jb. VAN DE PEPPEL, en diens broeder, observeerde ik op 2 November 1935 een jong ex. van den zee-arend nabij den Kemperberg, in het zuidelijk gedeelte van het nationale park „de Hooge Veluwe”. Ook in 1929 en 1932 vertoonde zich hier deze soort, doch toen heerschte er strenge vorst en was er vrij veel dood wild. A. B. WIGMAN.

Ook bij Kampen zou op 25 October 1935 weer een „arend” zijn gesignaleerd, terwijl $\pm$ 17 November in de omgeving van Elburg een exemplaar zou zijn waargenomen. Ik maak van deze gelegenheid tevens gebruik om te vermelden, dat het ♀, dat 25 October 1908 bij Kampen werd geschoten, door den heer J. BOELE, die het indertijd liet praepareren, aan mij voor mijn collectie ten geschenke werd gegeven. Op het Gemeentelijk Lyceum te Kampen bevindt zich nog een tweede voorwerp, dat einde van de vorige eeuw in deze omgeving werd geschoten.

Ik bezit verder diverse data uit de laatste 10 jaren (deels reeds vermeld in dit tijdschrift, 2, 1930, p. 175), waarop „arenden” door den bewaker van het Kampereiland werden waargenomen, die vroeger de soort zelf eens heeft geschoten.

TEN KATE.

Een late boomvalk, *Falco s. subbuteo* L.

Om den rijkelijk laten datum is het wellicht vermeldenswaard, dat op 14 October 1935 een doode jonge, doch geheel versche boomvalk gevonden werd op „het Planken Wambuis”, te Wolfheze (Gld.). VAN OORDT vermeldt: „tot begin October”.

A. B. WIGMAN.

Krooneenden, *Netta rufina* (Pall.), bij Kampen geschoten.

Op 25 October 1935 werden bij Kampen aan zee een tweetal krooneenden geschoten, die door een particulier werden gekocht en voor dien persoon werden gepraepareerd. Het waren een ♂ in prachtkleed en een ♀.

Voor vroegere bij Kampen bemachtigde voorwerpen zie Jaarber. Cl. N. V., 6, 1917, p. 20, Orgaan Cl. N. V., 1, p. 111, en 7, p. 89.

C. G. B. TEN KATE.

Een tweede broedgeval hier te lande van den middelsten zaagbek, *Mergus serrator* L.

In zijn artikel „Das Brutvogelleben auf den ostfriesischen

Inseln in Gegenwart und Vergangenheit", verschenen in „Die Vogelschutzzwarte 1929", vermeldt Otto LEEGE (Juist), op p. 58: „Auf der nächsten kleinen holländischen Insel Rottum zog 1923 ein Paar des Mittelsägers, der bekanntlich an der Ostsee öfters brütet, bislang aber an der Nordsee fehlte, seine Jungen auf."

Prof. VAN OORT maakte van het éérste broedgeval gewag, in „Ardea", 5, p. 94, waarbij door den strandvoogd van Rottum begin Augustus 1916 op de Noordwestplaat nestdons en 2 eieren van de soort werden gevonden, terwijl ook later VAN OORDT en VERWEY (1925) en nog onlangs DE VRIES (1932) slechts dit-zelfde broedgeval bespraken, zoodat het 2de broedgeval waarschijnlijk onbekend was gebleven, terwijl de naam van den Duitschen auteur wel allen twijfel hieromtrent buitensluit.

J. C. KOCH.

Eigenaardige slagpenrui van de houtduif, *Columba p. palumbus* L.

Meermalen heb ik onder Werkhoven (Utr.) in de bossen houtduiven aangetroffen, die niet of zeer moeilijk vliegen konden, zodat ze meest gemakkelijk te vangen waren. In 't begin hield ik ze voor aangeschoten vogels. Al spoedig was het mij duidelijk, dat dit niet het geval was: het waren steeds vogels met zeer gehavende vleugels, verder echter in goede conditie, dus vogels die sterk aan het ruien waren.

In het Pract. Handbook, II, p. 478, vinden we deze rui als "not normal" vermeld: "A number of primaries are sometimes moulted almost simultaneously, but this "rapid" moult though fairly frequent is not normal".

Half Augustus 1935 op duivenjacht zijnde zag ik wederom vele exemplaren, die volop aan het ruien waren, één ervan zelfs miste tegelijk zoveel pennen, dat het nog slechts zeer gebrekkig vloog.

J. N. VAN DEN BRINK.

Legsels met 3 eieren van de holenduif, *Columba oenas* L.

In het broedseizoen 1935 heb ik onder Werkhoven (Utr.) driemaal een drielegsel van de holenduif gevonden in de knotwilgen, waar men aldaar deze soort veelvuldig aantreft.

Terwijl in het vroege voorjaar alleen de holten in de wilgen opgezocht worden, gaan deze vogels later in de tijd, wanneer de koppen van deze bomen weelderig begroeid zijn, zeker zo dikwijls er bovenop tussen het groen nestelen.

Slechts in één van de drie boven genoemde nesten, vond ik later drie vlugge jongen.

Het Pract. Handbook zegt (II, p. 481): „2 exceptionally 3"; HARTERT, „Die Vögel der paläarktischen Fauna, II, p. 1475: „In vereinzeltten Fällen hat man 3 Eier im Gelege gefunden."

J. N. VAN DEN BRINK.

Levend jong van de zeekoet, *Uria aalge albionis* Witherby, aangespoeld te Scheveningen (zie de tekstfiguur).

Op 6 Aug. met mijn kinderen aan 't strand vertoevende werd mijn aandacht getrokken door een groepje personen, die een vogel stonden te bekijken.

Het was een jonge zeekoet, die even te voren op een golfbreker was aangetroffen. De vogel was zeer monter en at gretig een drietal kleine vischjes op, die iemand met een net gevangen had. Ik nam het zeekoetje mede naar huis voor verdere waarnemingen. Het bleek in 't geheel niet schuw te zijn, at vischjes uit de hand of pikte ze van de grond op, daarbij zorg dragend, dat de kop het eerst naar binnen gleed. Nu en dan klapte het lustig met de vleugels en stiet piepende geluiden uit. Alle bewegingen waren die van een volwassen vogel. Naar mijn schatting was het een vogel van hoogstens 4 weken oud. Op kop en rug kwamen nog donsveeren voor. Voor zoover mij bekend

is dit de eerste maal, dat een zoo jonge zeekoet aan onze kust signaleerd is. Vermeldenswaard is het feit, dat gedurende eenige dagen de wind west, dus recht op de kust aan geweest is. Het vederkleed toonde niet de minste sporen van teer. Later vernam ik, dat er een volwassen teerslachtoffer levend was aangespoeld op 2 Augustus j.l. Het jonge vogeltje leefde 2 dagen bij mij. Den derden dag trof ik het dood aan. Thans is het opgezet te bezichtigen in de collectie van het Museum v/h Onderwijs te 's-Gravenhage waar het een zeer gewaardeerde aanwinst vormt in de serie zeekoeten in verschillende stadia.

G. A. L. BISSELING.

Vergadering te Amsterdam in „Artis” op 13 October 1935.

Aanwezig van het Bestuur de heeren: P. A. HENS, Dr C. EYKMAN, J. G. VAN MARLE, en Tsj. Gs. DE VRIES; voorts de leden: P. L. STEENHUIZEN, G. A. L. BISSELING, L. COOMANS DE